

ČASOPIS ZA KULTURU HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA
IZDAJE HRVATSKO FILOLOŠKO DRUŠTVO
GOD. 31, BR. 1, 1–32, ZAGREB, LISTOPAD 1983.

O tridesetj obljetnici časopisa Jezik

30. svibnja o. g. u dvorani Školske knjige proslavljen je izlazak 30. godišta časopisa Jezik. Svečanost je otvorio prof. Rafo Bogišić, predsjednik HFD, a zatim su prigodnim govorima pozdravili obljetnicu akademik Andre Mohorovičić, potpredsjednik JAZU, Josip Malić, predsjednik poslovnog odbora ŠK, prof. Zdenko Škreb, jedan od osnivača HFD i prof. Ivo Škarić, član uredništva. Ovdje donosimo njegov govor.

Cijenjeni skupe!

Drugarice i drugovi!

Ukazana mi je čast da vam u ime uredništva časopisa Jezik uputim nekoliko riječi. Dolazeći iz drevnih neprozirnih davnina u ove naše dane, hrvatski je jezik imenom i smislom spleo svoju sadašnju sudbinu s Jezikom – časopisom za kulturu hrvatskoga književnog jezika. Trideset godina neprestanog izlaženja časopisa Jezik za život bića jezičnog, koji je od uvijek i do uvijek, tek je jedan kratak tren, ali u razmjeru povijesti naše kulture to je podugačko razdoblje. U nas nema časopisa ove vrste koji bi imao ovako dug i zdrav život. U povijesti ovog časopisa poredalo se 150 njegovih brojeva sa 4 800 stranica gusto nanizanih misli o jeziku koje je ispisalo preko dvije stotine naših najeminentnijih lingvističkih pera. Spomenimo samo neka koja su ovom časopisu već u samom početku odredili visoku razinu: Petar Skok, Stjepan Ivšić, Mate Hraste, Josip Hamm, Ljudevit Jonke. Za njima i s njima kroz časopis Jezik o jeziku progovaraju sve novi i novi naraštaji vrsnih jezikoslovaca.

Jezik – časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika začet je u mislima osnivača Hrvatskog filološkog društva osnovanog 1950. godine. Rođen dvije godine poslije te godine, kao Heraklo već u kolijevci snažan i za dugovjeki život stvoren, nastao je zbog velike želje i potrebe za njim i u povoljnom općem društvenom ozračju za njega. Odmah se tu našla ova Školska knjiga, u kojoj smo i sada, da ga izdaje, odmah su tu bila društvena sredstva da ga omoguće, odmah su se našli i pisci i čitatelji te raspoloženje društva u cjelini da ga prihvati i podupre.

Od početka dobro utemeljen, a u trajanju dograđivan, Jezik je mjesto za dijalog o jeziku. Znanstvenim člancima u njemu izmjenjuju svoje misli znanstvenici, u njemu kroz pitanja i odgovore razgovaraju stručnjaci sa svojim brojnim čitateljima. Jezik otvara probleme, seizmograf je jezičnih zbivanja, nudi rješenja, daje savjete, obavještava. U njemu se na plodan način potire granica između visoke teorije i neposredne primjene. Svi oni brojni koji se kulturom jezika izravnije bave: lektori, nastavnici, pisci raznih usmjerenja u ovom časopisu nalaze prave i pravovremene odgonetke na sve nove i nove zagonetke živog nemirnog jezika. Zato je i broj onih koji čitaju Jezik velik. Jezik izlazi prosječno u 3000 primjeraka, od čega samih pretplatničkih oko 2 800, što je za jedan znanstveno-stručni časopis u nas više nego mnogo.

Ne bi bilo prirodno da je baš sve što se do sada događalo Jeziku bilo skladno, glatko i idilično. Imao je i on svoja posustajanja, časove neizvjesnosti, a bile su ga i nedaće. Ali je on kroz sve to iznesen. Nosio ga je na svojim sigurnim, a od napora počesto i umornim plećima, glavni urednik od osnutka pa stalno kroz sedamnaest njegovih godišta, profesor Ljudevit Jonke, napisavši za taj svoj časopis 141 članak. Od njega je taj teret preuzeo i nosi ga već punih trinaest godina do dana današnjega, objavivši u njemu gotovo jednak broj članaka, uvaženi, i ovdje nazočni profesor Stjepan Babić. Njima obojici svi koji vole i trebaju ovaj časopis najviše duguju. Obojici je ovaj časopis spomenik trajniji od mjedi.

Časopisa Jezik ne bi bilo da nema tako čvrste i pouzdane suradnje sa Školskom knjigom; ne bi ga bilo da Samoupravna interesna zajednica za znanost ne dopunja onaj stalni manjak koji, sasvim prirodno, jedan nekomercijalni časopis ne može izbjeći. Časopis Jezik zahvaljuje i USIZ-u kulture grada Zagreba koji ga je potpomagao onda kad mu je to bilo najpotrebnije. Časopis Jezik duguje svoj život svim svojim piscima i svim svojim čitateljima. Njih uvijek sve veći i veći broj priželjkuje u svojoj budućnosti.

Kakva je uloga časopisa Jezik i kakva može biti u budućnosti? Treba li nam još časopis Jezik? Prošla su, srećom u nepovrat, vremena kad se hrvatski jezik morao boriti za svoj goli život. Za nama su sve velike jezične bitke, odluke i dogovori: i ilirski, i bečki, i novosadski. Jezik je određen i uobličen. Ruža je u skladnu vijencu ruža-idioma hrvatsko-srpskog jezika. U oslobođenom narodu živi slobodno, od naroda i za narod.

Ali jezik je nemiran kao i život, kao more je golem. U njega se slijevaju sve rijeke s kopna: i bistre, i mutne, i zagađene, orkani ga burkaju, a oseke mu slijede za plimama. Časopis Jezik na tom moru traži dobre struje, hvata povoljne vjetrove, izbjegavajući grebene i plicake. U prošlosti zadobivene rane jeziku treba vidati, ožiljke premazivati. Nekoć u prošlosti nadmoćni jezici do kosti su ga nagrivali – i turski, i njemački, i ruski, i talijanski, i francuski, i mađarski. A i danas nadmoćni nasrću, posebno engleski. Časopis Jezik nek svom jeziku bude straža, karaula na granici. Još dugo i dugo čeka ga napor da svoj jezik učini svenarodnim, da finim sitom, ali koje dobro lako propušta, u književni jezik prima iz svih svojih narječja i govora nove sokove, pazeći da ti govori ne presahnu i da se književni jezik ne razori. Preostaje časopisu Jezik da svoj jezik izgrađuje, njeguje i učvršćuje da bude po mjeri naroda čiji je. Preostaje mu da jezik slijedi i razumno služi u njegovu hod prema tamo gdje mu je suđeno da ide – u trajno postojanje.